

079A

REGERINGS VOORLICHTINGS DIENST & PUBLICITEITS DIENST
LEGER VOORLICHTINGS DIENST & PROPAGANDA A-DIVISIE
Soerabaja — Kajeon 44 — Tel. Z. 4332

No. 8273
FILE

No. 365/409.

SOERABAJA, 16 September 1947.

Bijlage : 1.

ONDERWERP: Vandalisme gepleegd in opdracht der
Republikeinse Regering door nationalis-
ten te BATOE en omgeving tijdens de poli-
tionele actie der Ned. Ind. Regering.
Antecedenten van enkele Europese inwoners
te Batoe.

18 SEP 1947
H. H. van Stappershof
Opstap bij afgif

Beleefd aangeboden aan het Hoofd van den
Regerings Voorlichtings Dienst te BATAVIA - C. ter kenniseming.

Met Hoofd van den
REGERINGS VOORLICHTINGS DIENST & PUBL. DIENST

H. H. van Stappershof
(H.H.v. van Stappershof).

OPSPORINGS DIENST OVERLEDENEN

O.D.O.

BIJKANTOOR SOERABAJA.

0798

ONREINERF : Vandalisme gepleegd in opdracht der Republikeinse Regering door nationalisten te BATOE en omgeving tijdens de politieke actie der Ned. Ind. Regering.
Antecedenten van enkele Europese inwoners te BATOE.

VERKLARING.

No. 392/X/O.D.O.

1. Ondergetekende Mevrouw de Weduwe Marie Amelia Augusta JOHANNES-HEINZELMAN, geboren te Batavia, dde. 7/6-1895, ex-ingesetene van BATOE, thans inwonende bij de fam. ROEMET in de Sumatrastraat 89 alhier, verklaart hierbij onder aanbod van eede het volgende.

2. Voer den oorlog woonde ik te Soerabaja bij mijn getrouwde dochter M^{vr}. Rees DROSTJE-JOHANNES, terwijl mijn man te Lawang als bewaker van de woning van Mr. APCAR (die zelf voor zaken in Calcutta zat) dienst deed en tevens met handel in Inheemse producten probeerde wat bij te verdienen.

3. Gedurende den oorlog, dat was in Januari '42 vertrok ik naar Bandoeng, teneinde het huwelijk van mijn 2e dochter, M^{ry}, die verloofd was, te regelen. Na de capitulatie van het Nederlands Indische Leger, vertrek ik in October van het zelfde jaar met haar naar mijn moeder te BATOE, aangezien het huwelijk, vanwege de internering van haar verloofde, uitgesteld moest worden. Mijn man bleef echter te Lawang achter.

Toen mijn zaken te Lawang niet meer floreerden, sloot hij het huis van Mr. APCAR en vertrok in 1943 naar Batoe, zijn intrek nemende in hotel "MIRANDA", waarvan de eigenaar en beheerder Mr. GALSTAUM, een langgenoot van hem was. Mede inwoners van genoemd hotel waren :

Mr. BAGRAM - thans werkzaam b/d M.T.D. Soerabaja.
" S. ZORAB
" KAMARZARIAN

4. Op een kwaden dag dat ik juist naar Soerabaja moest om mijn zaken aldaar te regelen, werden eerdergenoomde Armenianen w.o. mijn man door de Jappen gearresteerd, aangezien zij zg. voor "JOHN" werden aangezien en gevankelijk naar Malang werden getransporteerd en van daaruit weer via Soerabaja naar Tjimahi kamp IV.

Even vóór Japans capitulatie, werd mijn man, die goed ziek was, en aan een buikziekte leed vanwege de "schitterende" voeding in dat kamp, met nog vele andere kampgenoten op siekentransport naar Batavia gesteld, doch aan het station BATAVIA aangekomen, gaf hij den geest, in bijzijn van pastoor MENKES, dit vernam ik van de heren BAGRAM en GALSTAUM, die hem uitgeleide deden - (datum mij ontschoten).

5. Op het vernemen van de arrestatie van meergenoemde Armenianen haastte ik mij naar Batoe terug te keren, doch was mijn man reeds vertrokken en nadien heb ik hem niet meer teruggesien. Later na Japans capitulatie vernam ik dat hij intussen overleden was. Zodoende werd ik genoodsaakt te BATOE den verderen Japansen bezettingstijd door te brengen.

6. Toen kwam in October 1945 het merdekatijsperk en was ik als Blanda Asing (vreemdeling) vrij gebleven van internering, doch verhuisde met mijn oude moeder en dochter naar een andere landgenoot van mijn man, den heer MANOOK.

7. Hier zijn wij ± 1½ jaar gebleven, totdat de politieke actie der Ned. Ind. Regering het volk (gepeupel) door ophitsing der Pambrontakkers tot Yandalisme dreef, hetgeen wij met eigen ogen aanschouwd hadden.

8. Donderdag den 31en Juli '47, om 2 uur in de namiddag begonnen te Batoe en omstreken de relletjes, welke gepaard gingen met hevige schokken, afkomstig van de badplaats SELECTA, die met springstof werd opgeblazen, terwijl niet lang daarna de in de omgeving liggende huizen in lichtvlam stonden - Dit zagen wij vanuit onze woning te Batoe - Naderhand vernamen wij dat de militairen Malang reeds bezet hadden en dienzelfden dag oprukten naar Batoe.

9. Des avonds tegen 8 uur klonken overal de tongtongs en werd het Bersiapsein (voortdurend 2 slagen achter elkander) doorgegeven. Toen begon het feest alweer en het ene na het andere vloog de lucht in en enkele werden met benzine overgoten en afgebrand.

Met vreemde van het geval was, dat in de ochtenduren van dienzelfden dag een groep Indonesiërs bij ons thuis kwamen met een intekenlijst "Sekongan" voor bijdrage van de "perdjaganaan" (bewaking) en nadat hr. MANOOK uit politieke overwegingen ingetkend had, werden de namen en het aantal in diens huis aanwezige personen genoteerd alsmede

hun nationaliteit.

10. Toen dan ook de branden links en rechts van ons huis uitbraken, stonden wij in den tuin angstvallig te kijken, of de vlammen van het brandende aangrenzende huis niet op het onze zouden over slaan. Plotseling traden 2 Indonesische militairen op mij toe, die aanstalten maakten mij neer te schieten, doch mijn dochter MARY kwam kordant voor mij te staan en legde hun den toestand bloot. Daarop vertrokken zij weder, doch niet lang daarna kwamen ± 40 sg. Indonesische militairen (waarvan de aanvoerder door Hr. MANOOK herkend werd als de zoon te zijn van den PETINGIM van de dessa KLOEMETAN) ons huis binnenstormen en direct begonnen te plunderen. Door een klein greepje daarvan werden wij onder bedrugging met de bajonet naar de straat gedreven met bevel ons in richting POEDJON te begeven, terwijl medegedeeld werd dat het huis na plundering in brand gestoken zou worden. Mijn oude moeder, die 91 jaar oud is en bedlegering was werd op ruwe wijze uit bed gesleurd met het gevolg dat zij op haar achterhoofd viel en moest met ons mede gaan. Wij bleven niet ver van het huis staan, in afwachting der komende gebeurtenissen.

11. Nadat de bende, ieder voor zich zelf, het nodige in beslag genomen had, stak zij de bultzakken van het paviljoen in brand, waarna zij wegbrek. Toen wij de rookwolken uit het paviljoen zagen opstijgen, keerden wij terug en lukte het ons den brand te blussen, waarna wij ons in een der kamers van het hoofgebouw verstoppen.

12. Den volgenden morgen hoorden wij, dat de Mariniers reeds in Batoe in het Ardjoene Hotel zaten en toog mijn dochter derwaarts, teneinde bescherming te vragen bij den Commandant dier troepen. Ons verzoek een wacht te mogen hebben kon om bepaalde redenen niet ingewilligd worden, wel beloofde ZijnsidelGestrenge ons dat speciaal ons huis extra bewaakt zou worden en in den nacht daaropvolgend hoorden wij de Marinierspatrouilles herhaaldelijk schieten.

13. Op weg naar eerder genoemden commandant, zag mijn dochter, dat de textiel fabriek van den Chinees TJOA ....., die te Soerabaja woont, door extremisten geplunderd werd en rapporteerde dit meteen aan den Commandant, die direct een patrouille derwaarts zond en dank zij het snell ingrijpen van genoemde patrouille, de textiel fabriek voor vernieling gespaard bleef, aangezien later bleek dat de springstoffen reeds in dat gebouw geplaatst waren, doch het aansteken van de lont wachtende was op den aftecht der plundersaars!

14. Achter ons huis lagen de sawahs en zagen wij dien dag hoe een Nederlands verkenningsvliegtuig een 7 tal van die rampokkers, die over de sawahs met hun buit er van door gingen, neerknalde !!

15. Zaterdag den 2en Augustus werden wij d.w.s. Hr. MANOOK en suster, mijn moeder, mijn persoon en mijn dochter met een, uit 15 vrachtauto's bestaande colonne, via Malang naar Soerabaja vervoerd.

Tot slot nog de mededeling dat de Indonesische chef van de P.T.T. te Batoe, KABOUI, genaamd, gekend met Mej. Trees MARTEN, door de militairen gearresteerd werd. Eveneens werd gearresteerd de Luitenant der T.R.I. BAKRI, die gekend was met Mej. Daetje ROOKMAKER. Haar vader en 3 zusters zijn "Warga Negara" geworden en vertrokken te Batoe.

De Indo-Europeaan Quus MARIEN, wiens familie ook "Warga Negara" is, dient als politie-agent bij de P.T.R.I. aldaar, evenzo het jongmens Kees MARTEN !

Te Batoe woonde mev. van den DUNGEN BILLEN, ex-maîtresse van den Japsen resident KATO, wier kind de Indonesische school bezocht. Van den heer van WIEDERHOLDT, vernam ik dat hij een schrijven ontvangen had van den heer ROOKMAKER, die thans te Malang woont, waarin stond dat de 2 dames Mevr. MAJENIUS en Mevr. SPOERIE uit Poenten, door extremisten gekidnapt zijn en vermist worden.

Soerabaja, 9 September 1947.

Nevenstaande handtekening
in mijn bijzijn gesteld.
NAAM: J.W.F. MEENG
Functies: Hoofd O.D.O.
Bijkantoor SOERABAJA
w.g. J.W.F. Meeng.

w.g. M. JONANDES.